
THE PHYSICAL EDUCATION IN THE KINDERGARTEN – A MEANS OF RAISING THE CULTURE OF BEHAVIOUR

Krasimira Stefanova Petrova

Pedagogical Faculty, St. Cyril and St. Methodius University of Veliko Tarnovo, Republic of Bulgaria

krasipetrova@abv.bg

Abstract: With the development of the theory and practice of the preschool education there has been given proof of various means and methods of effective pedagogical influence and interaction. The immediate observations on the contemporary children, fully obsessed by the technologies, show alarming results about their development and emotional condition. The lack of functional load has a negative effect on the growing up organism and children become irritable and prone to anger. The inability to recognize and control their own actions and behaviour predispose them to aggression.

The many-sided impact of the physical education, the natural conditions under which it is implemented, the accessible rules and the big emotionality determine its social significance. The educational influence which it exercises on the personal behaviour contributes for the individual to create a skill to harmonize his or her actions with those of the others, to conform his or her personal interests with the interests of all the participants in the games. That is why the physical education is allocated a special place in the children's daily routine. Its tasks are subjected to the topical problems, connected with the formation of the infant behaviour and the building-up of an active attitude to life.

In all the forms of motor activity, especially with the collective (educational, playing, preparatory for sports) as well as with the common mental abilities and the development of the spatial concepts, it is also necessary to form universal human qualities, connected with the adolescents' culture of behaviour. The variety of movements in the games strengthens the child physically, while the rules and the plots in some of them educate temperance, self-control, sense of responsibility for the success of the gamers. The rapidly changing actions of the participants according to the rules presuppose making of fast independent decisions, development of the ability to take initiative, activity, ability to be flexible in changing environment. Via the forms of the physical education in the kindergarten the inhibitions of the will become active and discipline is educated. The moral impact in them is subjected to the main task.

Providing of active motor routine in compliance with the special features typical of the children under school age in an accessible way promotes for the formation of the culture of behaviour, which is of crucial importance for their development and for their social relations and status.

Keywords: child, preschool age, physical education, behavioral culture

ФИЗИЧЕСКОТО ВЪЗПИТАНИЕ В ДЕТСКАТА ГРАДИНА - СРЕДСТВО ЗА ПОВИШАВАНЕ НА ПОВЕДЕНЧЕСКАТА КУЛТУРА

Красимира Стефанова Петрова

Педагогически факултет, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, Република България

krasipetrova@abv.bg

Резюме: С развитието на теорията и практиката на предучилищното образование се обосноваха разнообразни средства и методи за ефективно педагогическо въздействие и взаимодействие. Непосредствените наблюдения върху съвременните деца, завладени напълно от технологиите, показват тревожни резултати относно тяхното двигателно развитие и емоционално състояние. Липсата на функционално натоварване се отразява неблагоприятно на растящия организъм, а децата стават раздразнителни и гневни. Неумението им да разпознават и контролират собствените действия и поведение ги предразполага към агресия.

Разностранното въздействие на физическото възпитание, естествените условия, при които то се провежда, достъпните правила и голямата емоционалност определят неговото социално и обществено значение. Възпитателното влияние, което оказва върху поведението на личността съдействат за изграждане на умение да съгласува своите действия с тези на другарите си, да подчинява личните интереси на интересите на всички играещи. Ето защо на физическо възпитание се отделя специално място в дневния режим на децата.

Задачите, които изпълнява се подчиняват на актуалните проблеми, свързани с формирането на детското поведение и изграждане на активна жизнена позиция.

Във всички форми на двигателна активност, особено в колективните (образователни, игрови, спортно-подготвителни), наред с общите умствени способности и развитието на пространствените представи е необходимо да се формират и общочовешки качества, свързани с поведенческата култура на подрастващите. Разнообразните движения в игрите укрепват детето физически, а правилата и сюжетите в някои от тях възпитават въздържаност, самообладание, чувство на отговорност за успеха на играещите. Бързо изменящите се действия на участниците според правилата, предполага бързо вземане на самостоятелни решения, развиване на инициатива, активност, умение да се ориентират в изменящата се обстановка. Чрез формите на физическо възпитание в детската градина се активизират волевите задръжки и се възпитава дисциплинираност. Нравственото въздействие в тях е подчинено на основната задача.

Осигуряването на активен двигателен режим, съобразно възрастовите особености на децата от предучилищна възраст, по достъпен начин способства за формиране на поведенческа култура, която е от решаващо значение за тяхното развитие, за социалните им взаимоотношения и статус.

Ключови думи: дете, предучилищна възраст, физическо възпитание, поведенческа култура

1. УВОД

Съвременното общество предявява нови, по-високи очаквания към образованието. В предучилищна степен те са по посока на демократизиране, приобщаване към европейските стандарти, към утвърждаване на национални и общочовешки ценности. Вниманието на учителите е насочено към търсене на подходи, методи и технологии за хуманизиране и преосмисляне на взаимодействието между участниците в образователния процес. Обогащат се социално-културните критерии за качеството на образованието като процес, който включва обучение, възпитание и социализация. В държавните образователни стандарти ясно се посочва, че в предучилищна възраст ученето се осъществява чрез игра. Осъвременяването на нейната ролята като жизнена ситуация на детето, като образователно средство, като метод на познание и общуване, е мотивация за педагозите да прилагат функциониращи модели за активности. Чрез тях децата усвояват устойчиви правила за поведение, предпоставка за ефективното им развитие и за успешната им адаптация към изискванията на следващите възрастови етапи.

Актуален проблем на предучилищното образование е формирането на поведенческа култура, която при децата се проявява в социално утвърждаване в групата от връстници и общуване с възрастните. Овладените знания, умения и компетентности са в основата на преобразуването на поведенческите механизми в социално ориентирани норми на поведение и дейности. Наличието на поведенчески умения за сътрудничество и взаимопомощ позволяват на детето да приеме възрастните и другите деца като свои партньори. Така в предучилищна възраст се създават предпоставки за формиране на по-адаптивни и активни личности, способни да мотивират конкретно и адекватно поведението си, да отговорят на динамичните промени, протичащи във времето.

2. ФИЗИЧЕСКАТА КУЛТУРА И ДЕТЕТО

Поведенческите прояви на личността са зависими от насочеността на възпитанието, чрез което могат да се решат актуални проблеми, свързани със социализацията на детето и влиянието на различните фактори на обкръжението. Формирането на поведенческа култура се обуславя от поемането на отговорност на личността за собствените действия, за изборително отношение към влиянието на различни фактори от социалното обкръжение.

В. Борисова отбелязва, че в общуването детето показва своята социална същност. Полезни са контактите с връстници и възрастни, тъй като се помага на детето в смяната на социални роли, а оттам се обогатява неговия индивидуален и комуникативен опит. Този процес на връзка между знанията как да постъпва в дадена ситуация и реалното действие, възнаградено с одобрението на възрастния, става съществен за връзката между психичното развитие и социалното поведение [1]. Водещо за социално-културното развитие на личността е формирането на социалбилност, т.е. на поведенчески стереотип, който подпомага социалната интеграция на личността [6]. За да се ориентира в социалното пространство, детето е необходимо да овладее следните умения: за справяне с различни проблеми, за разбиране на другия, способност да се учи, да направи най-доброто за развитието на собствената личност.

Физическата култура, като социален феномен, като основно образователно направление и съдържание, дава възможност за формиране на поведенческа култура, ориентирана към закаляване на духа и

тялото, към психическа устойчивост, към формиране на способности за самоусъвършенстване, умение за работа в екип, за развитие на добронамереност, уважение и разбиране на другия. Като част от общата култура, тя се свързва с физическото съвършенство на личността, което се осъществява чрез физическото възпитание, спорта и масово-оздравителната физкултура.

Физическото възпитание, като част от физическата култура, е целенасочен процес, при който се укрепва здравето и се изграждат двигателни навици. В предучилищна възраст задачите на физическото възпитание се осъществяват чрез разнообразни форми. Чрез регламентирани ситуации, различни видове спортни занимания и изпълняването на физически упражнения се повишава двигателната активност, необходима за развитие на интелектуални и морално-волеви качества, и за необходимите етични норми в поведението. Реализирането целта на физическото възпитание е следствие от решаване в единство на образователни, оздравителни и възпитателни задачи. Обогалява се пътя на социално развитие на децата, усвояват се поведенчески модели за общуване.

Със средствата на физическото възпитание се постига и социална образованост, опознаване на социума, усвояване и активно възпроизвеждане на социалния опит при общуване.

3. ТЕХНОЛОГИЯ НА ГРУПОВА РАБОТА ЗА УСВОЯВАНЕ НА ПОВЕДЕНЧЕСКИ ПРОЯВИ И ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ ЧРЕЗ НАРОДНИ ПОДВИЖНИ ИГРИ

При конструирането на модела, настоящата технология се позовава на предложения от Румен Вълчев алгоритъм за използване на интерактивни технологии, основани на груповата работа [2]. Свързан е с такава организация на взаимодействието, при която и учителят и децата са субекти на педагогическия процес и съвместно участват в планиране, организиране, осъществяване, анализиране. Важна част при технологията е рефлексията, чрез която проличава най-пълно процесът на осъзнаване, саморегулация и самооценка на знания и поведенчески модели. Етапите са: преживяване, оповестяване, групов процес, обобщаване и приложение.

Предназначението на технологията е чрез специфичните форми на народни подвижни игри да се формира поведенческа култура на децата в предучилищна възраст за сътрудничество, помощ, съпричастност и дружелюбност. Съчетаването на двигателната активност и народното творчество оказва положително въздействие върху морално-волевото, интелектуалното, естетическото и емоционалното развитие на детето. По време на игра, най-добре може да се проследи доколко децата в действителност са усвоили умения за взаимодействие в екип – сътрудничество, помощ, обмен на информация.

Използваната технология се прилага в момента за провеждане на „игри на открито“. Това е момент, свързан както със самостоятелните занимания по физическо възпитание, така и със спортно-подготвителните упражнения и игри, които могат да се практикуват и в дневния режим предвиден за „дейност по избор“ [7]. В тази ежедневна форма на работа се удовлетворява потребността на децата от движение, предоставя им се възможност да се занимават с различни видове упражнения.

В предложените народни игри се затвърдяват и усъвършенстват овладените преди това в обучението естествено-приложни упражнения. Те не дублират ситуацията по физическа култура, а дават възможност за избор и по-голяма самостоятелност на децата за изпълнение на различни упражнения и елементи от спортни игри, като ги включват в други колективни игри.

В технологията участват деца на 6 – 7-годишна възраст, които са включени в експеримента. Провежда се на открито, в двора на детската градина или сред природата.

Първи етап. Преживяване. Свързан е с включване на децата в съвместна дейност, в която придобития опит е основен за целия процес. Дни преди провеждане на игрите на децата се предлага да се включат в подготовката на средата и пособията, които ще са им необходими.

Втори етап. Оповестяване. Свързва се с игров момент, съдържащ елемент на изненада. Характерно за 6 – 7-годишните деца е желанието да участват в тайнствени истории, където има възможност за откривателска и изследователска дейност. В тях личността има възможност да се приобщи и сътрудничи с групата от връстници и възрастни, да възприема норми на поведение спрямо околните. За целта е необходимо по указани знаци на площадката, децата да се ориентират къде и каква игра ще играят. Отчита се добре развита наблюдателност и откривателски умения.

Трети етап. Работа по групи. Децата се организират в разнообразни подвижни, изпълнени със забава и с по-голяма активност игри. Разделени са по полов признак: игри за момичета и игри за момчета. Включват в игрова дейност, където имат възможност да създадат модел на вътрешно-колективни връзки. Забелязват се различни отношения и комуникации между участниците. Педагогът дискретно насочва

поведението на играещите. Установяват се изменения във взаимодействията, реакциите в отделните ситуации, създават се различни от реалните отношения. Доброволното включване в игровите действия дава основание на всеки да се чувства отговорен за крайния резултат.

Играта, предложена на момчетата е „Прескочи кобила”.

Участници: Момчета на 6 – 7-годишна възраст.

Условия на играта: Момчетата се навеждат на разстояние три-четири метра едно от друго. Други, които ще прескачат се нареждат след тях. Всяко, като стигне до наведените момчета, поставя ръце на гърба им и ги прескача. Щом прескочи и последното момче всички се нареждат на определено разстояние до него. Играта продължава неопределено време, до насита.

Играта, предложена на момичетата е „Дама”.

Участници: Неопределен брой момичета на 6 – 7-годишна възраст.

Подготовка за играта: Плочка, начертана и разграфена мрежа със седем прегради.

Условия на играта: Играчът хвърля плочката в първата преграда и на един крак влиза, за да я изрита навън. Същото се повтаря и при втората и третата преграда. След това в четвърта, пета и шеста прегради от един крак преминава на два крака. Ако иска, може по два начина да избута плочката: както е „на два крака”, да я подритне изведнъж или пък куцайки – както и преди, на няколко пъти. В седмата преграда се обръща подскачайки и се връща до номер четири, като стъпва с „два крака”. В трета, втора и първа преграда преминава отново „на един крак”, откъдето избутва плочката навън.

Цялото изиграване е равно на една „дама”. Ако плочката или играчът докосват чертата, всички викат:

-Ее, пи вода, пи вода!

Това означава, че напускаш играта, т.е. отиваш да пиеш „студена вода”, докато пак ти дойде редът.

Четвърти етап. Обобщаване. Тук всеки участник от групата споделя публично своите преживявания и наблюдения от предходните игри. Създава се атмосфера на изчакване, усвояват се умения за сътрудничество, за съгласуване на действията с другите, за безпроблемно общуване в групата. На този етап децата се организират в съвместна игра, в която участват момчета и момичета. В нея личността има възможност да се приобщи и сътрудничи с групата от връстници, да възприема норми на поведение спрямо околните.

Предлага се играта „Щафета с чували”.

Участници: момичета и момчета на 6 – 7-годишна възраст.

Пособия: чували за всеки отбор, конус за заобикаляне.

Условия на играта: децата се разделят на два отбора, строени в колона на стартова линия. След даване на сигнал от учителя, първите деца вземат чувала и бързо влизат в него. Придържат го с ръце на височина на хълбоците си и се придвижват чрез подскачане с два крака. Заобикалят конусите и се връщат на стартовата линия. Предават чувала на следващия участник. Играта продължава, докато се изредят всички участници. Побеждава отборът, който приключи първи.

Пети етап. Прилагане. Свързан е с трансфер на придобитите знания и умения. Игровото действие и съдържанието на играта са в пряка взаимна зависимост. Играта предлага нови връзки и съподчинение между играещите. В процеса на изпълнение, водени от общ замисъл, се обуславя формирането на екипни взаимоотношения. Децата имат възможност в реална ситуация да проявят наученото.

Предлага се играта „Отвори, Кальо, порти!”

Участници: момичета и момчета на 6 – 7-годишна възраст.

Условия на играта: Двама от участниците се хващат за ръце, вдигнати и образуват своеобразен тунел. През него преминават децата като се пее определена песен:

-Отвори, Кальо, порти! Отвори, Кальо! Че ще да мине Кальо славен войвода! Отворете, затворете, само един и той ще бъде този!

След като е попаднал в тунела участникът преминава зад единия от направилите тунела. След свършване на участниците се извършва теглене на обособилите се две групи деца. Така играта продължава без определено време.

Шести етап. Рефлексия. Това е процес, ориентиран към разбиране и осъзнаване на поставените проблеми. Стимулира се умението на детето да взема самостоятелно решение, да приема и други гледни точки. Децата сядат удобно на пейки. Имат достатъчно място да се движат. Предлага им се да помислят за емоциите и настроението, които са им доставили предложените игри. След това всеки става и показва чрез пантомима своята емоция. Под формата на дискусия, която отразява извършеното, се акцентира върху взаимоотношенията по време на колективните игри и се прави анализ на поведението на децата.

4. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В предучилищна възраст се усвояват само елементи от някои видове спорт и се играят игри при опростени правила. Те полагат основите на спортно-познавателните компетенции и създават у децата положително отношение към двигателната активност. Високата емоционалност на народните подвижни игри и спазването на правила ги превръща в любимо занимание на 6 – 7-годишните. Чрез тях се възпитава поведенческа култура, свързана с въздържаност, самообладание, чувство на отговорност в успеха на своя отбор. За успешната личностна реализация е важно децата да притежават умения за съвместна дейност и общуване в екип. Това е компетентност, която насочва поведението им към сътрудничество и единодействие, към съгласуване на своите действия с тези на групата, подчиняване на личните интереси с тези на останалите играещи. Това е повод на тях да се отдели специално място в следобедните и междурежимните моменти в дневната организация на децата в групата.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Борисова, В. Социализация и ресоциализация. София : Унив. изд. Св. Климент Охридски, 2001, с. 34.
- [2] Вълчев, Р. Интерактивни методи и групова работа в гражданското образование. София: Отворено образование. 2004.
- [3] Глушкова, М. Актуални проблеми на физическото възпитание и спорта. Благоевград: Унив. изд. „Неофит Рилски“. 2001.
- [4] Гюров, Д. Педагогическото взаимодействие. София: Унив. изд. „Св. Климент Охридски“. 2006.
- [5] Гюрова, В., В. Божилова. Магията на екипната работа. София: Европрес, 2000.
- [6] Гюрова, В. Педагогически технологии на игрово взаимодействие. София: Веда Словена- ЖГ. 2009.
- [7] Христова, Р. Функции на дейността по избор в педагогическия процес. Велико Търново: Унив. изд. „Св. св. Кирил и Методий“. 2001.